

Vekâlet Sözleşmesi ve Vekilin Hesap Verme Borcu

I. Giriş

Bir kimse bilgi ve beceri anlamında kendisini yeterli görmediği veya zaman ve/veya mekân itibariyle yahut başka bir nedenden ötürü bir imkânsızlıkla karşı karşıya kaldığı veya herhangi bir başka nedenden ötürü hukuki bir işlemi veya hukuki işlem benzerlerini veya maddi bir eylemi bizzat gerçekleştiremeyebilir. Bu gibi durumlarda kişi, güvendiği bir kişiden söz konusu işlem veya eylemi yapmasını isteyebilir. Söz konusu işlem veya maddi eylemi yapmayı kabul eden kişi, kendisine verilen iş ve/veya kendisinden talep edilen hizmetleri, bu işi verenin ve/veya hizmetleri talep edenin iradesine ve talimatına uygun bir biçimde, onun yararına uygun olarak yapma borcu altına girmektedir¹. Uygulamada çok yaygın olan bu tür sözleşmelere vekâlet sözleşmeleri denilmektedir. Ancak bu noktada ifade etmek gerekir ki, talep edilen iş ve/veya hizmet ancak, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("**TBK**") öngörülen diğer iş görme sözleşmelerine özgülenmemiş olması halinde vekâlet sözleşmesine konu olabilir.

Vekâlet sözleşmesi TBK'nın 502 – 514. maddeleri arasında düzenlemekte, ayrıca Avukatlık Kanunu, Kamulaştırma Kanunu gibi çeşitli kanunlarda da vekâlet sözleşmesi ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Bu çalışmada vekâlet sözleşmesi TBK kapsamında değerlendirilecektir.

II. Vekâlet Sözleşmesinin Tanımı ve Unsurları

TBK'nın 502. maddesinin 1. fıkrasında "*Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemi yapmayı üstlendiği sözleşmedir.*" denilmektedir. Görüldüğü üzere, vekâlet sözleşmesi TBK'da düzenlenmiş bir sözleşme türü olup, bu kapsamda iş görme borcu doğuran, isimli sözleşmelerdendir². Vekâlet sözleşmesi ile vekil, vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun olarak bir iş görme borcu altına girmektedir. Vekâlet sözleşmesinden bahsedebilmek için iş görme borcunun TBK kapsamında başka bir iş görme sözleşmesine

¹ Özkaya, Eraslan: Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 2. Bası, Ankara 2005, s. 17

² Özkaya, s. 17.

özgülenmemiş olması gerekmektedir. Bu husus TBK'nın 501. maddesinin 2. fıkrasında *“Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörme sözleşmelerine de uygulanır”* şeklinde ifade edilmiştir. Böylece TBK'daki iş görme sözleşmesi tiplerinin unsurlarından biri eksik olan veya bu tiplere uymayan iş görme sözleşmelerine vekâlet hükümleri uygulanmak istenilmiştir³. Söz konusu hüküm haricinde vekâlet sözleşmesinden bahsedebilmek için başka zorunlu unsurlarda bulunmaktadır. Şöyle ki;

A. Vekilin Vekâlet Verene Karşı İş Görme Borcu Altına Girmesi

Vekilin vekâlet verene karşı iş görme borcu, vekâlet sözleşmesinin en önemli unsurlarından biridir. Vekâlet sözleşmesi ile vekil, vekil edene karşı bir iş görme veya hizmet yerine getirme borcu altına girmektedir. Ancak, yapılması talep edilen iş veya yerine getirilmesi istenen hizmet hukuka ve ahlaka uygun ve mümkün olmalıdır. Aksi takdirde geçerli bir vekâlet sözleşmesinden bahsedilemeyecektir. Bir başka ifade ile vekâlet sözleşmesinin konusunu hukuka uygun ve olumlu tüm iş ve hizmetler teşkil edebilmektedir. Haksız bir işin yapılması veya hizmetin yerine getirilmesi geçerli bir vekâlet sözleşmesine konu olamaz.

Vekâlet sözleşmesinin konusunu maddi fiiller oluşturabileceği gibi, hukuki işlemler ve hukuki işlem benzeri fiillerde oluşturabilmektedir. Vekâlet sözleşmesinin konusunu maddi fiiller oluşturduğu takdirde burada vekilin, vekâlet veren için hukuki muamele yaparak ya da hukuki muamele benzeri fiilleri gerçekleştirerek haklar kazanması ya da borçlar yüklenmesi söz konusu değildir⁴.

B. İş Görmenin Başkasının Menfaatine ve İradesine Uygun Olarak Yapılması ve İş Görmede Zaman Kaydına Bağlı Olunmaması

Vekâlet sözleşmesinin ikinci önemli unsuru ise vekilin, vekâlet verenin gerçekleştirilmesini talep ettiği iş veya hizmeti vekâlet verenin iradesine, amacına ve talimatına uygun bir şekilde vekâlet verenin veya üçüncü bir kişinin yararına yapmasıdır. Anlaşılacağı üzere, bir kimsenin kendi işini görmesi vekâlet sözleşmesinin konusunu oluşturamaz. Vekilin yaptığı işin veya verdiği hizmetin başkasının yararına olması gerekmektedir. Bu kişi vekâlet veren olabileceği gibi üçüncü bir kişi

³ Yavuz, Cevdet/ Acar, Faruk/ Özen, Burak : Borçlar Hukuku Dersleri, 14. Bası, İstanbul 2016. s. 630

⁴ Özkaya s. 21.

de olabilmektedir. Söz konusu iş ve hizmet aynı zamanda vekil verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun bir şekilde yerine getirilmelidir. Aksi takdirde vekâlet görevinin kötüye kullanılmasından bahsedilebilecektir.

Yukarıda ifade edilen iş görme edimi, zaman kaydına bağlı olmaksızın yerine getirilir. Zamana bağlı olarak iş görme edimi, TBK kapsamında düzenlenen hizmet sözleşmesine ilişkin bir unsur olup, vekâlet sözleşmesinde iş görme edimi zamana bağlı olmaksızın yerine getirilir.

C. İş Görme Edimi Neticesinde Başarılı Bir Sonuç Elde Edilememesi Tehlikesinin Vekâlet Verene Ait Olması

Vekil iş görme edimini vekâlet verenin amacı, iradesi ve talimatına göre bir sonuca ulaşmak için yerine getirir. Ancak vekil bu sonuca ilişkin bir garanti vermez. Vekil ancak iş veya hizmeti gerekli özeni göstermek suretiyle yapmayı taahhüt edebilir. Kaldı ki, bu husus vekilin vekâlet verene karşı özen borcu altında da düzenlenmekte olup, aslen vekil vekâlet sözleşmesi kapsamında iş görme edimini gerekli özeni göstermek suretiyle yapmakla yükümlüdür. Hal böyle iken, iş görmeden doğan sonuç, bunun tehlikesi, vekilin gerekli özeni göstermiş olması kaydıyla vekâlet verene ait olur. Bir başka ifade ile vekil, vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun hareket ettiği, vekâlet verenin zararına bir sonuç doğuracak şekilde hareket etmediği takdirde edim sonucundan değil, edim fiilinden sorumludur. Vekâlet sözleşmesinde edim sonucundan sorumlu olan taraf, vekâlet verendir.

Yukarıda ifade edilenler vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsurlarıdır. Bunlara ek olarak, doktrinde bazı hususların zorunlu unsur olup olmadığına ilişkin olarak fikir ayrılığı bulunmaktadır. Vekilin vekil edenin yararına bir sonuç elde etmek adına kısmen bağımsız hareket etmesi bu hususlardan birisidir. Vekil, vekil edenin talep ettiği sonuca ulaşmak için yaptığı iş veya verdiği hizmette bir takım kararlar verme ve inisiyatif kullanma durumundadır. Bu husus vekilin bağımsızlığını ifade etmektedir. Vekilin bağımsızlığı vekalet sözleşmesinde TBK kapsamında düzenlenmiş zorunlu bir unsur olmayıp, doktrinde bağımsızlık unsurunun vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olup olmaması noktasında farklı görüşler yer almaktadır. Kimi yazarlar vekilin bağımsızlığını vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olarak değerlendirmekte kimi yazarlar ise aksi yönde, ücret ve vekâlet ilişkisini her zaman sona erdirmeye hakkı gibi duruma göre zorunlu olan, kural olarak zorunlu olmayan unsurlar arasında değerlendirmektedir.

III. Vekâlet Sözleşmesinin Oluşması ve Şekli

Vekâlet sözleşmesi vekil eden ile vekilin karşılıklı iradelerinin birleşmesiyle oluşur. Vekâlet sözleşmesi örtülü bir kabulle dahi oluşabilmektedir. Nitekim TBK'nın 503. maddesinde *“Kendisine bir işin görülmesi önerilen kişi, bu işi görme konusunda resmî sifata sahipse veya işin yapılması mesleğinin gereği ise ya da bu gibi işleri kabul edeceğini duyurmuşsa, bu öneri onun tarafından hemen reddedilmedikçe, vekâlet sözleşmesi kurulmuş sayılır.”* denilmek suretiyle özel hüküm ile vekâlet sözleşmesinin vekil bakımından örtülü kabul ile kurulabileceği düzenlenmiştir. Ancak örtülü kabul yalnızca vekil bakımından değil vekil eden bakımından da mümkündür. Vekil eden kendi yararına bir işin görüldüğünü ya da bir hizmetin yerine getirildiğini öğrendiğinde ses çıkarmaz veya söz konusu iş veya hizmete ilişkin ücret öder ise vekilin eylemini örtülü olarak kabul etmiş sayılır ve vekâlet sözleşmesi kurulmuş olur⁵.

Vekâlet sözleşmesi bazı özel vekâlet çeşitleri haricinde, genel kural olarak TBK gereğince hiçbir şekle bağlı değildir. Böylelikle vekâlet sözleşmesi yazılı olarak kurulabileceği gibi taraflar arasında karşılıklı iradelerin birleşmesi ile sözlü olarak da kurulabilir. Vekâlet sözleşmesinin geçerliliği her ne kadar şekle bağlı değil ise de, ispatı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ispata ilişkin hükümlerine ve mevzuatımızdaki sair ispat kurallarına tabidir.

IV. Vekâlet Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Kapsamı

Vekâlet sözleşmesi kural olarak tek tarafa borç yükleyen bir sözleşme türüdür. Yukarıda ifade edildiği üzere, vekâlet sözleşmesi vekile her zaman bir iş görme veya bir hizmeti yerine getirme borcu yüklediği halde, vekâlet verene söz konusu iş veya hizmet karşılığında bir ücret ödeme yükümlülüğü getirmez. Yukarıda da ifade edildiği üzere, vekil edenin ücret ödemesi vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsurlarından değildir. Vekil eden ancak sözleşme ile kararlaştırılmış ise veya ücret ödenmesi yönünde bir teamül olması halinde ücret ödemek durumundadır. Ancak bu halde vekâlet sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliği kazanır.

TBK'nın 504. maddesi uyarınca vekâlet sözleşmesinin kapsamı düzenlenmiş olup, bu noktada vekâlet sözleşmelerini genel vekâlet ve özel vekâlet olmak üzere iki ayrı grupta incelemek gerekmektedir.

⁵ Özkaya s. 219.

A. Genel Vekâlet ve Kapsamının Belirlenmesi

Hukuki fiillere ilişkin vekâletin her türlü fiili veya bir grup fiilin yapılmasına ilişkin olarak verilmesi halinde genel vekâletten bahsedilecektir. TBK'nın 504. maddesinin 2. fıkrası uyarınca "*Vekâlet, özellikle vekilin üstlendiği işin görülmesi için gerekli hukuki işlemlerin yapılması yetkisini de kapsar.*" denilmektedir. Söz konusu hüküm uygulama alanı olarak sadece hukuki fiillere ilişkin vekâlette kendini gösterebilecektir. Bu doğrultuda, vekil vekâlet kapsamında bulunan hukuki fiilleri yapma konusunda vekâlet vereni temsil yetkisini haiz olacaktır.

TBK'nın 504. Maddesinin 1. fıkrası ile vekâletin kapsamının sözleşmede açıkça gösterilmemişse, görülecek işin niteliğine göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır. İlgili maddeden anlaşılacağı üzere vekâlet sözleşmesinin kapsamı öncelikle sözleşme ile belirlenmektedir. Vekâlet sözleşmesinin kapsamı, sözleşmede açıkça belirtilmemişse veya sözleşmenin yorumlanması ile belirlenemiyorsa görülecek işin niteliğine göre belirlenir. Bu noktada, iş görme edimine konu işin niteliği, iş görme ile varılmak istenen amaç ve vekâlet sözleşmesine konu olayın özellikleri dikkate alınmalıdır.

Son olarak, vekâlet veren talimatı ile kapsamı belirlenen vekâleti genişletebilir, daraltabilir yahut vekâlet sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdirebilir.

B. Özel Vekâlet ve Kapsamının Belirlenmesi

TBK'nın 504. maddesinin 3. fıkrasında "*Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandırılmaz.*" denilmek suretiyle bir takım hukuki işlem ve eylemler için özel vekâlet ayrımı getirilmiştir. Söz konusu işlemlerin yapılabilmesi için vekilin vekil eden tarafından verilen özel bir vekâletnameye sahip olması gerekmektedir.

Vekil özel yetki gerektiren bir fiili yapma hususunda özel yetkiye sahip değil ise, bu kapsamda iş görme borcu bulunmadığından bahsedilebilecektir. Vekilin özel yetkisi olmamasına rağmen söz konusu fiili yapması halinde, vekâlet veren söz konusu fiili onaylar ise fiil gerçekleştirilmeden önceki yetki eksikliği giderilmiş olur.

V. Vekilin Hesap Verme Borcu

Yargıtay kararlarında da değinildiği üzere, vekâlet sözleşmesinin temelini büyük ölçüde güven duygusu oluşturmaktadır. Aksi takdirde vekile vekâlet verilmesinden söz edilemeyecektir. Nitekim yine Yargıtay kararlarında ifade edildiği üzere, vekilin vekâlet verene karşı borçları, güven unsurundan, vekilin vekâlet veren yararına ve iradesine uygun davranış yükümlüğünden doğmaktadır. Vekilin asıl borcu vekâlet sözleşmesiyle üstlendiği işin veya hizmetin vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatlarına uygun ifasıdır. Ancak vekilin asıl borcunun yanında bir takım yan borçları da bulunmaktadır. Bunlar başlıca; vekilin vekâletinin sınırları içinde iş görme edimini sadakat ve özen ile yapma borcu, vekilin vekâlet verenin iradesine, talimatına uygun hareket etme borcu, vekilin sır saklama borcu, vekilin işi şahsen ifa borcu ve vekilin hesap verme borcu oluşturmaktadır. Bu çalışmada vekâlet verene bir nevi denetleme hakkı veren vekilin hesap verme borcu incelenecektir.

Hesap verme borcu TBK'nın "*Hesap Verme*" başlığı altında 508. maddesinde düzenlenmiş olup, ilgili madde "*Vekil, vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermek ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını vekâlet verene vermekle yükümlüdür. Vekil, vekâlet verene tesliminde geciktiği paranın faizini de ödemekle yükümlüdür.*" şeklindedir. Madde başlığı her ne kadar "hesap verme" olarak ifade edilmiş olsa da madde metninden vekilin vekil edene iade etme borcu, borç para ise zamanında iade etmeme halinde faiz ödeme borcunun da olduğu görülmektedir.

A. Dar Anlamda Hesap Verme Borcu

Dar anlamda hesap verme borcu, vekilin vekâleti dolayısıyla vekil edenden veya üçüncü kişilerden aldığı mal ve paralar, yaptığı masraf, tahsil ettiği tazminat, aldığı avansı harcadığı yerler gibi hususlarda hesap vermesini ifade eder⁶. Hesap verme borcu hesap verilecek olan konulara ilişkin fatura, makbuz gibi belgelerin vekâlet verene gösterilmesi ve teslim edilmesini de kapsamaktadır.

Dar anlamda hesap verme borcu hem vekâlet verenin hem de vekilin yararınadır. Söz konusu borcun ifası ile vekâlet veren, vekâletinin ifası sonucu elde edilen değerleri veya kendisinin ifa için verdiği fakat kullanılmamış olan değerlerin kendisine teslimi veya iadesine ilişkin talepleriyle,

⁶ Özkaya s. 489.

vekâletin gereği gibi ifa edilmemesinden doğan tazminat taleplerini ileri sürebilmek için bir dayanak elde eder; vekil de kendi alacaklarının mahsubunun tanınması ve gördüğü iş dolayısıyla ibra edilmesi, yani kendisinden bir tazminat talebinde bulunulmayacağı hususunda vekâlet verenin beyanda bulunması olanağını sağlar⁷.

B. Geniş Anlamda Hesap Verme Borcu

Hesap verme borcu, başkası adına iş görülmesinin doğal bir sonucudur. Vekâlet verenin işin gidişatı, nasıl yürütüldüğü ve sonuçlandırıldığını bilme ihtiyacı vardır. Bu doğrultuda, hesap verme borcu genel anlamda bir bilgi verme yükümlülüğüdür. Geniş anlamda hesap verme borcu, vekâlet verenin hukuki durumu ve haklarını kullanabilmesi için esaslı bütün olaylar hakkında tam ve gerçeğe uygun bilgi verme suretiyle yerine getirilmelidir⁸. Bu yükümlülük, vekilin özen ve sadakat borcunun bir uzantısı olup, vekâlet sözleşmesine konu işin yapılmasının tamamlayıcısıdır. Söz konusu borç vekâlet verenin talebi doğrultusunda yerine getirilebileceği gibi bu yönde bir talep olmadan, kendiliğinden de yerine getirilebilir.

Hesap verme borcunun yerine getirilmesi ile vekil eden talimatlarını şekillendirebilir, değiştirebilir veya istenmeyen bir sonucun veya zararın doğması veya artması önlenir. Hesap verme borcu ile vekâlet verene denetleme yetkisi verildiği söylenebilir.

Hesap verme borcu bir yapma borcudur. Onun bu niteliği, yerine getirilmemesi halinde yaptırımlar bakımından önem taşımaktadır. Bu borcun vekil tarafından yerine getirilmemesi halinde vekil eden bu borcun yerine getirilmesi için mahkemeye başvurabilir, mahkemeden hesap verme borcunun yerine getirilmesi yönünde bir hüküm alabilir ve bunu icraya koyabilir⁹. Buna rağmen vekilin borcunu yerine getirmemesi halinde ise vekil eden icra tetkik hâkimine şikâyette bulunarak vekilin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 343. maddesine göre cezalandırılmasını isteyebilir¹⁰.

Yukarıda ifade edilenlere ek olarak, vekâlet veren vekâlet sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmemiş olması dolayısıyla uğradığı zararın tazmini için de dava açabilecektir. Yargıtay

⁷ Tandoğan, Haluk.: Boçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, İstisna (Eser) ve Vekalet Sözleşmeleri Vekaletsiz İş Görme Kefalet ve Garanti Sözleşmeleri, Cilt II, 5. Tıpkı Bası, İstanbul 2010, s. 481.

⁸ Tandoğan s. 481.

⁹ Özkaya s. 490.

¹⁰ Özkaya s. 490.

içtihatları uyarınca vekil vekâleten gerçekleştirdiği işten sorumlu olduğu kadar, adına hareket ettiği vekâlet verenin zararına işlem gerçekleştirmesi söz konusu olmuşsa, vekil edenin bundan doğan zararından da sorumludur.

Vekâlet sözleşmesinde vekilin hesap verme borcu vekâlet sözleşmesinin kurulmasıyla birlikte doğup, işin vekil tarafından yürütülmesi sırasında ve vekâlet sözleşmesinin sona ermesinde de devam etmektedir. Vekâlet sözleşmesi ölüm ile son bulmakta ise de, vekilin hesap verme borcu vekâlet verenin mirasçılara karşı devam eder. Hesap verme borcu, yerine getirildikten sonra vekâlet verenin vekili açık veya örtülü bir şekilde ibra etmesi neticesinde sona erer. Yargıtay kararlarında ifade edildiği üzere, vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin ibrası, vekil tarafından hesap verme borcunun doğru olarak yerine getirildiği ve işin verilen hesaptan anlaşıldığı ölçüde gereği gibi görüldüğünün kabulü hususunda açık veya örtülü irade açıklamasıdır. Anlaşılacağı üzere, hesap verme borcunun ifası ile vekâlet veren tarafından, vekil tarafından üstlenilen işin vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği denetlenmektedir. Bu doğrultuda vekil tarafından hesap verme borcunun yerine getirilmesi ve vekâlet veren tarafından hesap verme borcuna konu işin, amacına, iradesine ve talimatına aykırı yapıldığına ilişkin herhangi bir beyan ve/ veya itirazda bulunulmaması veya vekâlet ilişkisine devam edilmesi neticesinde, vekilin o iş özelinde veya iş kısımlardan oluşmakta ise o kısım özelinde ibra olduğundan bahsedilebilecektir.

VI. Vekilin Vekil Edene İade Etme Borcu

Yukarıda ifade edildiği üzere, TBK'nın 508. maddesinin başlığı her ne kadar "hesap verme" olarak ifade edilmişse de söz konusu madde altında vekilin vekil edene iade etme borcu ve söz konusu borç para ise zamanında iade etmeme halinde faiz ödeme borcunun da düzenlendiği görülmektedir.

Bu borç, vekâlet sözleşmesi kapsamında iş görme edimi yerine getirilirken üçüncü kişilerden vekâlet veren namına alınan her şeyin vekâlet verene verilmesini ifade ettiği gibi, aynı zamanda da vekâlet kapsamında vekâlet veren tarafından vekile verilen tüm eşyalar, belgeler ve paraları da ifade etmektedir.

Bu borç, işin niteliğine göre işin görülmesinden veya vekâletin sona ermesinden sonra yerine getirilebileceği gibi vekâletin devam etmesi sırasında belirli sürelerde ve zamanlarda da yerine

getirilebilir¹¹. Bu borç vekâlet sözleşmesinden doğan sadakat borcunun bir uzantısı niteliğindedir.

Vekilin vekil edene iade borcunu yerine getirmemesi halinde ödenmesi gereken borç para borcu ise vekil TBK'nın 508. maddesinin 2. fıkrası gereği bu borcu faiziyle birlikte ödemekle yükümlüdür.

VII. Sonuç

Vekâlet sözleşmesi kapsamında vekil, asli borç olarak vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun olarak vekâlet verenin veya üçüncü bir kişinin yararına hareket etmekle yükümlüdür. Aksi takdirde, vekilin gerekli özeni göstermemesinden doğan zararlar kapsamında vekâlet verene karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Söz konusu sorumluluk zararın tazmini olarak ortaya çıkmaktadır. Vekilin vekâlet verene karşı asli borcuna aykırı hareket ettiği hususu birçok şekilde tespit edilebilecektir. Ancak Kanun bu hususun tespiti için bir mekanizma geliştirerek, bunu hüküm altına almış ve vekile hesap verme borcu yüklemiştir. Bu doğrultuda, vekilin vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun olarak hareket edip etmediği hususu, vekilin hesap verme borcunu doğru şekilde ifa etmesi ile ortaya çıkabilecektir. Vekilin hesap verme borcuna aykırı hareket ederek söz konusu borcu yerine getirmemesi veya söz konusu borcu doğru şekilde yerine getirmemesinin yaptırımları da Kanun ile düzenlenmiştir. Anlaşılacağı üzere, vekile hesap verme borcu yüklenerek, işin vekâlet veren tarafından Kanun'a dayanarak denetiminin yapılması ve aynı zamanda işin vekâlet verenin amacına, iradesine ve talimatına uygun yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Bu doğrultuda, hesap verme borcu yan edim niteliğinde olup, asıl borçtan ayrı şekilde talep ve dava edilebilmektedir.

Vekilin vekâlet verene karşı olan hesap verme borcu vekâlet ilişkisinin kurulduğu andan sona erdiği ana kadar devam etmektedir. Buna ek olarak, Yargıtay kararlarında bu borcun vekâlet sözleşmesinin sona ermesinden sonra dahi devam ettiği ifade edilmiştir. Söz konusu hesap verme borcu, vekâlet sözleşmesinin vekâlet verenin ölümü ile sona ermesi halinde dahi mirasçılara karşı devam etmektedir. Bu kapsamda, vekil sözleşmenin kurulduğu andan sonra erdiği ana, hatta zamanaşımı sürelerine dikkat edilmek suretiyle sözleşme sona erdikten sonra dahi vekalet

¹¹ Özkaya s. 491.

verenin zararına hareket ettiğinin tespit edilmesi halinde, vekalet veren tarafından ibra edilmediği sürece söz konusu işlem ve eylemleri kapsamında vekalet verenin zararından sorumludur. Anlaşılacağı üzere, vekil, hesap verme borcundan ancak vekâlet verenin açık veya örtülü ibrası ile kurtulmakta yahut yargı nezdinde vekâlet verenin zararına hareket etmediğini ispat etmesi ile kurtulabilmektedir. İfade edilenler ışığında, vekâlet verenin zararına hareket edildiği iddiası kapsamında vekâlet veren ve vefatı halinde mirasçıları nezdinde vekilin hesap verme borcu büyük önem arz etmekte olup, vekil açısından da söz konusu yükümlülük doğrultusunda vekâlet sözleşmesi kapsamında büyük bir özen ve titizlikle hareket edilmesi gerektiği açıktır.

KAYNAKÇA

I.KİTAPLAR

1. **Özkaya, E.** : Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 2. Bası, Ankara 2005.
2. **Yavuz, C./ Acar, F./ Özen, B.** : Borçlar Hukuku Dersleri, 14. Bası, İstanbul 2016.
3. **Aral, F./ Ayrancı, H.** : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Bası, Ankara 2012.
4. **Başpınar, V.**: Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, 2. Bası, Ankara 2004.
5. **Tandoğan, H.**: Boçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, İstisna (Eser) ve Vekalet Sözleşmeleri Vekaletsiz İş Görme Kefalet ve Garanti Sözleşmeleri, Cilt II, 5. Tıpkı Bası, İstanbul 2010.

II.YARGITAY KARARLARI

Yargıtay Kararlarına Kazancı İçtihat Bankası üzerinden erişim sağlanmıştır. Kazancı İçtihat Bankası'na erişim ücretli olup, üyelik gerekmektedir.

1. YARGITAY 13. HD. E. 2016/18987 K. 2019/6704 T. 28.5.2019
2. YARGITAY 13. HD. E. 2017/4047 K. 2019/6669 T. 28.5.2019
3. YARGITAY HGK. E. 2011/13-161 K. 2011/276 T. 04.05.2011
4. YARGITAY 1. HD. E. 2001/12583 K. 2001/126347 T. 21.11.2001
5. YARGITAY 1. HD. E. 2013/13356 K. 2013/16584 T. 25.11.2013